

Kunnan ja valtion kustannusvastuun periaatteet maantien pidossa

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

TYÖRYHMÄ

Ulla Hurmeranta, Suomen Kuntaliitto
Matti K Hämäläinen, Liikennevirasto, pj
Pauli Laivo, Varsinais-Suomen ELY /L
Sari Lajunen, Liikennevirasto
Silja Siltala, Suomen Kuntaliitto
Kirsi Rontu, Suomen Kuntaliitto
Minna Weurlander, Uudenmaan ELY /L

1. painos

ISBN 978-952-213-664-0 (nid.)

ISBN 978-952-213-665-7 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto

Helsinki 2010

Painopaikka: Kuntatalon paino, Helsinki

Myynti:

Suomen Kuntaliiton julkaisumyynti

www.kunnat.net/kirjakauppa

Faksi (09) 771 2331

Tilausnumero 509323

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14

PL 200

00101 Helsinki

Tel 09 7711

Fax 09 771 2291

www.kunnat.net

Alkusanat

Liikennevirasto ja Suomen Kuntaliitto ovat ajantasaistaneet vuodelta 2001 olevan suosituksen yleisten teiden tienpidon kustannusjaosta kuntien ja valtion kesken. Ajantasaistaminen on tullut tarpeelliseksi lainsäädännön ja valtion tienpidosta vastaavien organisaatioiden muutosten vuoksi. Maantielaki korvasi tielain 2006 alussa. Liikennevirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset perustettiin vuoden 2010 alussa.

Kustannusvastuuta koskevat säännökset perustuvat maantielakiin (503/2005) sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999). Säädökset eivät kaikilta osin sisällä yksityiskohtaisia säännöksiä kustannusvastuusta, vaan niillä on suuntaa antava merkitys.

Kuntien ja valtion välistä yhteistyötä ja kustannusvastuun periaatteita käsitellään tämän suosituksen lisäksi monissa erillisissä valtakunnallisissa politiikoissa, joiden sisältöä ja periaatteita tämä suositus ei sinänsä kumoaa. Suuria, useita osapuolia ja erityisintressejä sisältäviä hankkeita suositus ei käsittele, vaan niistä sovitaan yleensä ennen hankkeeseen ryhtymistä ja tehdään erillissopimuksia.

Liikennevirasto ja Suomen Kuntaliitto ovat hyväksyneet nämä yleisperiaatteet, ja ne otetaan käyttöön välittömästi.

Helsingissä syyskuussa 2010

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

LIIKENNEVIRASTO

Juhani Tervala
pääjohtaja

Sisältö

Alkusanat	3
1 Kustannusvastuiden yleiset periaatteet	7
1.1 Liikenneväylien luokitukseen pohjautuva vastuu	7
1.1.1 Liikenneväylien hallinnollinen ja toiminnallinen luokittelu	7
1.1.2 Kustannusvastuun pääperiaatteet	8
1.2 Kunnan vastuu kustannuksista	8
1.2.1 Maantiehankkeen yhteydessä tehtävät kunnan työt	8
1.2.2 Maantien tekemisen yhteydessä tehtävät lisätyöt	8
1.2.3 Kunnan muu kuin maantielakiin perustuva osallistuminen kustannuksiin	9
2 Kustannusvastuut erityistapauksissa	10
2.1 Tutkimukset ja suunnittelu	10
2.2 Väylät	10
2.2.1 Yleistä	10
2.2.2 Katujen ja maanteiden välinen hallinnollisen luokan muutos	10
2.2.3 Kevyen liikenteen väylät	11
2.2.4 Katujen ja yksityisten teiden järjestelyt	11
2.3 Liittymät ja sillat	11
2.3.1 Nykyiset liittymät ja sillat maantien tekemisen yhteydessä	11
2.3.2 Olemassa olevien liittymien parantaminen	11
2.3.3 Uudet liittymät ja sillat	11
2.3.4 Kunnossapito ja omistus	12
2.4 Tievalaistus	12
2.4.1 Valaistuksen rakentaminen	12
2.4.2 Valaistuksen parantaminen, uusiminen ja omistusoikeuden siirto	12
2.4.3 Valaistuksen käyttö- ja kunnossapito	13
2.5 Laitteet ja varusteet	13
2.5.1 Yleistä	13
2.5.2 Liikennevalot	13
2.5.3 Keskitetty liikenteen ohjaus	13
2.5.4 Johdot ja laitteet	13
2.5.5 Kuivatus	13
2.5.6 Joukkoliikenteen pysäkit	14
2.5.7 Liityntä- ja saattoliikennejärjestelyt	14
2.6 Ympäristö	14
2.6.1 Maisemaan sovittaminen	14
2.6.2 Väyläarkkitehtuuri	14
2.6.3 Haittavaikutusten vähentäminen	15
2.6.4 Pilaantuneet maat	15

1 Kustannusvastuiden yleiset periaatteet

1.1 Liikenneväylien luokitukseen pohjautuva vastuu

1.1.1 Liikenneväylien hallinnollinen ja toiminnallinen luokittelu

Liikenneväylät jaotellaan hallinnollisesti maanteihin, katuihin ja yksityisiin teihin. Paikallisteitä ei enää ole, vaan kaikki valtion ylläpitämät yleiseen liikenteeseen luovutetut tiet ovat maanteitä.

Maantielaissa (MTL) liikenteellisen merkityksensä mukaan maantiet ovat valtateitä, kantateitä, seututeitä tai yhdysteitä (MTL 4 §). Liikenne- ja viestintäministeriö määrää, mitkä maantiet ovat valtateitä ja kantateitä sekä miltä osin ne ovat valtakunnallisesti merkittäviä runkoteitä. Liikennevirasto määrää, mitkä maantiet ovat seututeitä ja yhdysteitä.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 83 §:n 4 momentin mukaan asemakaavassa voidaan maanteiden liikennealueita osoittaa valta-, kanta- ja seututeitä sekä niitä yhdistäviä ja niiden jatkeena olevia teitä varten, jotka palvelevat pääasiallisesti muuta kuin paikallista liikennettä. Liikennealueiden osoittamista asemakaavoissa on selostettu ympäristöministeriön oppaassa nro 12: Asemakaava merkinnät ja -määräykset.

Tiehallinto on yhteistyössä ympäristöministeriön ja Kuntaliiton kanssa vuonna 2006 laatinut ohjeen ”Maantiet kaavoituksessa”, jonka tavoitteena on selkiyttää tie- ja liikennesuunnittelun kytkeytymistä alueidenkäytön suunnitteluun.

Katu voidaan muuttaa maantiekseksi maantielain 13 §:n ja MRL:n 83 §:n 4 momentin mukaisin edellytyksin. Maantiekseksi muuttaminen tapahtuu liikennealueelle laadittavalla tiesuunnitelmalla, jonka hyväksymisen jälkeen alue voidaan ottaa tienpitäjän haltuun.

Jos maantietä parannettaessa tie on siirretty uuteen paikkaan eikä tiesuunnitelmassa ole määrätty, että tie entisellä paikalla edelleen jää maantiekseksi, se tältä osin lakkaa olemasta maantie (MTL 88 §). Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa. Lakkauttamista koskevassa tiesuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien lakkautettava tie lakkaa olemasta maantie (MTL 89 §). Tiesuunnitelma on laadittava ja hyväksyttävä, kun yksityinen tie tai katu muutetaan maantiekseksi taikka kun maantie lakkautetaan muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä (MTL 25 §).

Maantie, joka asemakaavassa on osoitettu kaduksi, muuttuu kunnan tekemällä kadunpito päätöksellä kaduksi (MRL 86a §). Kadunpito päätökset tulee tehdä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ottaen huomioon kunnossapidon vaatimukset ja maankäytön sekä tie- ja katuverkon toteutuminen. Maantie lakkaa kadunpito päätöksen tultua voimaan ja maantien teialue siirtyy samalla kunnan omistukseen.

1.1.2 Kustannusvastuun pääperiaatteet

Lakiperusteet

Valtio vastaa maanteiden tienpidosta ja sen kustannuksista (MTL 10 §). Tienpito käsittää maantien suunnittelun, rakentamisen, kunnossapidon ja liikenteen hallinnan (MTL 9 §). Maantien rakentamisella tarkoitetaan uuden tien tekemistä ja tien parantamista (MTL 9 §).

Maantielain 5 §:n mukaan maantiehen kuuluvat ajorata pientareineen ja muut liikenteen käyttöön tarvittavat alueet, kuten jalkakäytävä ja pyörätie, erikoiskuljetustie, pysäköintipaikka tai – alue, joukkoliikennettä ja sen käyttöä palveleva alue taikka levähdys-, varasto-, tai kuorma-alue.

Maantielain 3 §:n mukaan maantieverkkoa kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että tieliikennejärjestelmä osana koko liikennejärjestelmää edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja alueiden kehittämistä sekä maankäytön suunnittelussa yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettavien tavoitteiden toteuttamista.

Liikennevirasto vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävästä kehitystä (Laki Liikennevirastosta, 862/2009). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eli ELY-keskukset (Laki ELY-keskuksista, 897/2009) toimivat tienpitoviranomaisena ja hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä koskien mm. liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenneturvallisuutta, tie- ja liikenneoloja sekä maanteiden pitoa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 84 §:n 2 momentin mukaan kadunpidon järjestäminen kuuluu kunnalle. Kadunpito käsittää kadun suunnittelemisen, rakentamisen ja sen kunnossa- ja puhtaanapidon sekä muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen katualueen ja sen yläpuolisten ja alapuolisten johtojen, laitteiden ja rakenteiden yhteen sovittamiseksi. Katu on suunniteltava ja rakennettava siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä ja täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset (MRL 85 §).

Maantien verkollisen aseman merkitys

Maantien luonne ja varustelu määräytyvät paljolti sen verkollisen aseman perusteella. Paitsi toiminnallinen luokka (valta-, kanta-, seutu- tai yhdystie) myös tien asema taajaman verkossa vaikuttaa siihen, mitä tiehen sisällytetään ja millainen sen ympäristökäsitteilyn tulee olla. Verkkotasoinen suunnittelu (asemakaava-, yleiskaava- ja liikennejärjestelmäsuunnittelu) antaa lähtökohdat väyläkohtaiselle suunnittelulle.

1.2 Kunnan vastuu kustannuksista

1.2.1 Maantiehankkeen yhteydessä tehtävät kunnan työt

Kunnalla voi olla tarve tiehankkeen yhteydessä rakentaa tai parantaa katuja tai tehdä muita kunnalle kuuluvia töitä kuten rakentaa vesijohdon tai viemäriin. Kunta vastaa näistä aiheutuvista kustannuksista täysimääräisesti.

1.2.2 Maantien tekemisen yhteydessä tehtävät lisätyöt

Maantien varustelussa ja sopeuttamisessa ympäristöön kuuluu valtion vastuulle tavanomainen, paikkakunnan normaalin käytännön mukainen, tiesuunnitelmassa sovittava taso.

Kunnalla on mahdollisuus saada maantien tekemisen yhteydessä, tai erityisesti niin sovittaessa muutoinkin, tehdyksi tiehen rakenteita tai laitteita, joita ei voida katsoa

maantien liikenteen tarpeista johtuviksi. Tämä kunnan mahdollisuus aiheuttaa toteutuessaan kunnalle myös velvollisuuden vastata kustannuksista, mikä perustuu maantielain 10 §:n 2 momentin säännökseen.” Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen taikka tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää, voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostain tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.”

Tätä säännöstä sovelletaan mm. sellaisessa tapauksessa, kun kunta haluaa lisätä tiehen erityisiä, esimerkiksi ympäristöä korostavia rakenteita, tai rakentaa tiehen varustusta, joka ei ole tarpeellinen maantien liikenteen, liikenneturvallisuuden, taajaman muun yleisen varustelun tai ympäristökäyttäjien kannalta. Tällaisia syitä voivat olla mm. tavanomaista korkeatasoisemmat ja laadukkaammat istutukset, materiaalit, melusteiden pintaverhoilut tai ympäristötaide.

Kyseisenlaiset lisätyöt tehdään ja kunnalle syntyy niistä kustannusvastuu vain siinä tapauksessa, että näin sovitaan. Kustannusjakosopimuksessa yksilöidään mikä on se MTL 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy, jonka vuoksi kunta osallistuu kustannuksiin.

1.2.3 Kunnan muu kuin maantielakiin perustuva osallistuminen kustannuksiin

Kunnat osallistuvat maantienpidon kustannuksiin muutoinkin kuin maantielain 10 §:n perusteella. Jos tällaisia toimenpiteitä kunnan aloitteesta toteutetaan, on rakentamisesta, kunnossapidosta ja kustannuksiin osallistumisesta sovittava erikseen. Näin toteutettavat toimenpiteet eivät saa olla esteenä tienpitoviranomaisen toiminta- ja taloussuunnitelmien muiden tärkeiden hankkeiden etenemiselle.

Kunnan osallistumista maantienpidon kustannuksiin ei saa asettaa ehdoksi sellaisten tarpeelliseksi ja tehokkaaksi osoitettujen toimenpiteiden toteuttamiselle, jotka valtio muutoinkin toteuttaisi tienpitoviranomaisen toiminta- ja taloussuunnitelmien mukaisesti.

Edellä mainittujen toimenpiteiden tuloksena syntyvät maanteiden rakenteet kuuluvat yleensä valtion omistukseen ja valtio vastaa niiden kunnossapidosta.

2 Kustannusvastuut erityistapauksissa

2.1 Tutkimukset ja suunnittelu

Kaavojen laatimiseen liittymättömien liikennejärjestelmä-, liikenneverkko- ja liikenneturvallisuussuunnitelmien ym. kunnan/kuntien ja valtion yhteisten ja molempien väyliä koskevien tutkimusten ja suunnitelmien kustannukset jaetaan tasan valtion ja kunnan/kuntien kesken, ellei esimerkiksi hankkeen osapuolten osallisuuden laajuuden vuoksi ole syytä toisenlaiseen jakoon. Mikäli em. selvitykset liittyvät kaavojen laatimiseen, tehdään selvitykset kunnan kustannuksella, ellei muuta ole sovittu.

Maanteiden tekemisen ja parantamisen suunnittelusta ja suunnittelukustannuksista vastaa valtio.

Kunta voi, sovittuaan asiasta tienpitoviranomaisen kanssa, kustannuksellaan laadittua joko kokonaan tai osaksi maantien tekemistä koskevan ehdotuksen tiesuunnitelmaksi. Tällaisen tiesuunnitelman hallinnollisesta käsittelystä vastaa tienpitoviranomainen.

Valtio vastaa maantien tekemisestä johtuvien katujen suunnittelusta. Katusuunnitelmien hallinnollisesta käsittelystä ja hyväksymisestä vastaa kunta. Kunta vastaa maantien tekemisen yhteydessä tehtävistä sellaisista katusuunnittelun kustannuksista, mitkä eivät aiheudu maantien toimenpiteistä.

Rakennussuunnittelun kustannukset jaetaan samalla tavoin kuin rakentamiskustannukset, mikäli rakennussuunnitelman laatiminen kuuluu urakkaan (ST-urakka). Mikäli rakennussuunnitelma laaditaan erillisenä kokonaisurakkaa varten, noudatetaan tiesuunnitelman laadinnasta sovittua kustannusjakoa.

2.2 Väylät

2.2.1 Yleistä

Liikenneväylään sisältyvät kaikki siihen olennaisesti kuuluvat pysyvät rakenteet ja laitteet (MTL 5 § ja MRL 84 § 1 mom.). Valtio vastaa maanteiden tekemisestä ja kunnossapidosta maantielain 10 §:n 2 momentissa nojalla mahdollisesti sovituin poikkeuksin.

2.2.2 Katujen ja maanteiden välinen hallinnollisen luokan muutos

Hallinnollista luokitusta muutettaessa oleelliset, yhteisesti todettavat nykytilan puutteiden parantamiset kustannetaan puoliksi kunnan ja valtion kesken, ellei erityisestä syystä toisin sovita.

Kaikki liikenneväylään kuuluvat laitteet ja rakenteet siirtyvät väylän siirron yhteydessä uudelle omistajalle korvauksetta.

Kadun muuttuessa maantiekseksi sen liikennealueeksi määritettävä entinen katualue siirretään korvauksitta valtion haltuun tieoikeuksin.

Maantie- ja katualueilla sijaitsevien ulkopuolisten omistamien johtojen, kaapeleiden ja laitteiden sopimukset sitovat myös uutta omistajaa (MRL 161 § 2 mom.). Väylän luovuttavan osapuolen on ilmoitettava johtojen, laitteiden ym. omistajalle väylän hallinnan muutoksesta.

2.2.3 Kevyen liikenteen väylät

MTL 5 §:n mukaan maantiehen kuuluvat liikenteen käyttöön tarvittavat jalkakäytävät ja pyörätiet.

Kevyen liikenteen väylä on tavallisesti osa vieressä olevaa maantietä ja sen liikennealueella, mutta sille voidaan asemakaavassa osoittaa muusta liikennealueesta erillinen liikennealue, jos se on paikallisista olosuhteista johtuen perusteltua (MRL 83 § 4 mom.). Maantiehen kuuluvan tai erillisellä liikennealueella olevan kevyen liikenteen väylän toteuttaa ja sen kunnossapidosta huolehtii pääsääntöisesti valtio.

Kevyen liikenteen väylä on joskus parempi sijoittaa viereisen kadun tai puiston osaksi siten, ettei se ole maantietä. Jos kevyen liikenteen väylän rakentaminen liittyy oleellisenä osana maantien tekemiseen, valtio osallistuu rakentamisen kustannuksiin sillä osuudella, millä kevyen liikenteen väylän katsotaan palvelevan maantiehen liittyvää kevyen liikenteen väylän rakentamistarvetta.

Mikäli kunta aikaisemmin voimassa olleen yleisiä teitä koskeneen lain 95 §:n 1 momenttiin perustuen kunnossapitää maantien kevyen liikenteen väylää tienpitoviranomainen vapauttaa kunnan kunnossapitovastuusta kunnan esityksestä huomioon ottaen rakentamisesta ja kunnossapidosta tehdyt sopimukset ja kaavoitustilanne.

2.2.4 Katujen ja yksityisten teiden järjestelyt

Ennestään oleville kaduille ja yksityisille teille maantien tekemisen takia tarvittavien ja tien tekemisen yhteydessä tehtävien töiden kustannuksista vastaa valtio (MTL 39 §).

2.3 Liittymät ja sillat

2.3.1 Nykyiset liittymät ja sillat maantien tekemisen yhteydessä

Jos maantie rakennetaan siten, että se katkaisee ennestään olevan yksityisen tien tai että pääsy ennestään olevalta yksityiseltä tieltä tai maatalousliittymästä maantielle huomattavasti vaikeutuu, on tienpitoviranomaisen tehtävä kustannuksellaan ne työt tarvittavine laitteineen, jotka ovat tarpeen yksityisen tien johtamiseksi maantien poikki taikka yksityisen tien tai maatalousliittymän liittämiseksi maantiehen. Yksityisten teiden lisäksi tämä koskee myös katua ja moottorikelkkailureittiä (MTL 39 §).

2.3.2 Olemassa olevien liittymien parantaminen

Olemassa olevan liittymän parantamisen kustannuksista vastaa valtio maantien osalta ja kunta kadun osalta.

Liikennevalo-ohjauslaitteiden ja kiertoliittymän rakentamiskustannukset jaetaan tulohaarojen suhteessa, ellei erityisestä syystä toisin sovita.

Liittymän muuttamiseen tasojärjestelystä eritasoiseksi sovelletaan kohtaa 2.3.1 silloin, kun eritasojärjestelyn tarve johtuu maantien liikenteen vaatimuksesta.

Yksittäisen rakennushankkeen aiheuttaessa huomattavasti normaalia liikenteen kasvua suurempaa liittymän parantamistarvetta, neuvotellaan parantamisesta ja sen kustannuksista tapauskohtaisesti hankkeen toteuttajan, valtion ja kunnan kesken.

2.3.3 Uudet liittymät ja sillat

Uuden katuliittymän teon kustannuksista kadun osalta vastaa kunta ja maantien osalta valtio. Kiertoliittymän kustannukset ja liikennevalo-ohjauslaitteiden kustannukset jaetaan tulohaarojen suhteessa. Jos uuden katuyhteyden liittäminen maantiehen aiheuttaa huomattavasti suurempaa liittymän rakentamistarvetta, kuin on ennalta ollut tiedossa

ja rakentamistarve on yhteisesti hyväksytyjen suunnitelmien mukainen, neuvotellaan rakentamiskustannusten jakamisesta erikseen tapauskohtaisesti.

Milloin maantien tekemisen yhteydessä rakennetaan silta, ali- tai ylikulkukäytävä uusien katu- tai ulkoiluyhteyksien järjestämiseksi maantien poikki, valtio osallistuu edellä mainitun rakenteen rakentamiskustannuksiin 50 %:lla. Rakenteeseen luetaan kuuluvaksi myös mahdollisesti tarvittava pumppaamo.

Muutoin kunta vastaa uusien katuyhteyksien tarvitsemien, maantien poikki rakennettävien siltojen sekä ali- ja ylikulkukäytävien rakentamiskustannuksista.

2.3.4 Kunnossapito ja omistus

Katuliittymän kunnossapitoraja on maantien ajoradan reunassa. Vastaavasti maantien liittyessä katuun sen kunnossapitoraja on kadun ajoradan reunassa. Kiertoliittymässä kierto- ja -saareke ovat osa sen kautta kulkevaa maantietä, ja niiden kunnossapidosta vastaa valtio. Jos maantie päättyy kiertoliittymään, vastaa kiertoliittymän kunnossapidosta kunta.

Kevyen liikenteen väylän ajoradan ylityskohdan kunnossapitovastuu on sillä osapuolella, jonka ajoradan kevyen liikenteen väylä ylittää, ellei muuta ole sovittu. Tulokinnonvaraisissa tapauksissa kunnossapitovastuun rajat tulee määrittää ja sopia aina tapauskohtaisesti.

Sillan omistaa ja sen pitää kunnossa se osapuoli, jolle sillan päällä olevan liikenteen käyttämän liikenneväylän omistus- ja kunnossapito kuuluu, ellei ole kohtuullista toisin sopia. Maantien alittavan kadun kuivatukseen mahdollisesti tarvittavan pumppaamon käytöstä ja kunnossapidosta vastaa kunta. Alittavan väylän pitäjä vastaa kyseistä väylää ympäröivän siltarakenteen puhtaanapidosta ja töhryjen poistosta. Mikäli töhriä ei maksa puhdistuskustannuksia, täytyy ne vaatia maksettavaksi syyttäjän vetämässä rikosprosessissa. Alittavan väylän pitäjä pyytää valtakirjan sillan omistajalta, jotta voi esittää korvausvaatimuksen syyttäjälle ja vaatia niitä rikosprosessissa.

2.4 Tievalaistus

2.4.1 Valaistuksen rakentaminen

Valtio vastaa maanteiden valaistuksen rakentamisesta, jos valaistus katsotaan tarpeelliseksi liikenneturvallisuuden, alueen muun valaistuksen tai varustelun puolesta.

Jos valaistus kunnan esityksestä sovitaan rakennettavaksi huomattavasti korkealuokkaisemmaksi kuin Liikenneviraston ohjeiden mukaan tai ympäristön huomioon ottaen on tarpeen, kunta vastaa lisäkustannuksista.

Kunta voi halutessaan ja tienpitoviranomaisen luvalla rakentaa valaistuksen, jos tienpitoviranomaisen ei katso valaistuksen rakentamista tarpeelliseksi tai ajankohtaiseksi. Rakentamisesta sovittaessa on myös sovittava valaistuksen omistuksesta.

2.4.2 Valaistuksen parantaminen, uusiminen ja omistusoikeuden siirto

Valtio ja kunta vastaavat pääsääntöisesti omistamansa valaistuksen parantamis- ja uusimiskustannuksista.

Jos kunnan omistama valaistus on tarpeellinen ja sijaitsee maantieksi jäävällä väylällä (MRL 83 § 4 mom.), se otetaan valtion omistukseen.

Jos kunnan omistaman valaistuksen uusiminen tai parantaminen on perusteltua liikenneturvallisuussyistä, esim. törmäysturvalliseksi, valtio osallistuu parantamis- tai uusimiskustannuksiin.

Valaistuksen tarpeellisuus, parantamis- tai uusimistarve sekä omistusoikeuden siirtoon liittyvät asiat todetaan kunnan ja tienpitöviranomaisen edustajien yhteisessä, kunnan esityksestä tehtävässä katselmuksessa.

2.4.3 Valaistuksen käyttö- ja kunnossapito

Valtio vastaa omistamansa valaistuksen käyttö- ja kunnossapitokustannuksista.

Kunta vastaa maanteillä olevan omistamansa valaistuksen käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. Mikäli kunta haluaa sammuttaa valaistuksen hiljaisen liikenteen ajaksi, on tästä sovittava maantienpitäjän kanssa.

2.5 Laitteet ja varusteet

2.5.1 Yleistä

Liikenteen opastuksessa ja ohjauksessa tarvittavat laitteet ja varusteet omistaa ja kunnossapitää väylän tienpitäjä. Näiden laitteiden rakentamiskustannukset kuuluvat väylän rakentamiskustannuksiin.

2.5.2 Liikennevalot

Maanteiden sekä maanteiden ja yksityisten teiden keskinäisissä liittymissä liikennevalot omistaa, kunnossapitää ja niiden käytöstä vastaa valtio.

Maantien katuliittymissä liikennevalojen omistus sekä käyttö- ja kunnossapitokustannukset jaetaan samassa suhteessa kuin niiden rakennuskustannukset (ks. kohta 2.3.2 ja 2.3.3). Siitä, kumpi osapuoli huolehtii laitteiden toimivuuden seurannasta ja kunnossapidosta, sovitaan tapauskohtaisesti. Tarkkailun ja säätelyn käytännön järjestelyistä on myös syytä sopia.

2.5.3 Keskitetty liikenteen ohjaus

Kun tie- ja katuverkolla ohjataan liikennettä yhteenkytketyillä liikennevaloilla, jaetaan järjestelmän rakentamis-, kunnossapito- ja käyttökustannukset siihen kuuluvien liittymähaarojen suhteessa. Muun yhteisen telematiikan toteuttamisesta ja kustannusten jakamisesta sovitaan tapauskohtaisesti. Järjestelmään myöhemmin liitettävien liikennevalojen tai verkon osien omistaja vastaa järjestelmään liittämisen aiheuttamista kustannuksista.

Säätelyn ja hoidon järjestämisestä sovitaan tapauskohtaisesti.

2.5.4 Johdot ja laitteet

Valtio vastaa maantien tekemisestä aiheutuvista johtojen ja laitteiden siirto- ja suojauskustannuksista, mikäli johdot ja laitteet on aikanaan sijoitettu tiealueen ulkopuolelle. Tiealueelle sijoitettujen omistamiensa johtojen ja laitteiden siirtokustannuksista vastaa kunta, ellei sijoitussopimuksessa ole toisin sovittu. Siirtokustannuksia määritettäessä otetaan huomioon johtojen ja laitteiden nykykäyttöarvo.

2.5.5 Kuivatus

Valtio vastaa maantien kuivatuksesta ja maantien tekemisestä aiheutuvien nykyisille kaduille toteutettavien kuivatusrakenteiden kustannuksista mukaan lukien hulevesipumppaamot (ks. kohta 2.2.4).

Kumpikin osapuoli vastaa oman väylänsä kuivatusjärjestelmän kunnossapidon kustannuksista.

Jos maantien kuivatusvedet johdetaan kunnan kuivatusjärjestelmään, valtio vastaa johtamiensa vesien aiheuttamista kustannuksista kunnan kuivatusjärjestelmän rakentamiseen ja osallistuu myös kunnossapitoon tapauskohtaisesti sovittavalla tavalla esim. mitoituskalkelmia apuna käyttäen.

Vastaavasti kunta osallistuu johtamiensa vesien osalta maantien kuivatusjärjestelmän kustannuksiin ja kunnossapitoon.

Jos myöhemmin todetut hulevesivirtaamat poikkeavat alun perin arvioiduista, tarkistetaan kunnossapitokustannuksia mitattujen virtaamien suhteessa.

2.5.6 Joukkoliikenteen pysäkit

Maantien pysäkkialueiden toteutuksesta ja kunnossapidosta vastaa valtio. Valtio vastaa myös maanteiden pysäkkikatosten rakentamisesta ja kunnossapidosta.

2.5.7 Liityntä- ja saattoliikennejärjestelyt

Asemakaava-alueen ulkopuolella maanteiden liityntä- ja saattoliikennejärjestelyjen ja niihin kuuluvien varusteiden toteuttamisesta ja kunnossapidosta vastaa valtio.

Asemakaava-alueella maanteiden liityntä- ja saattoliikennejärjestelyjen tilatarpeet ja sijoittaminen ratkaistaan kaavassa. Niiden järjestämisessä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteiskäyttöä, jolloin pysäköintialueen rakentamisen ja kunnossapidon kustannukset jaetaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon eri osapuolten käyttöosuudet.

Kadun ja maantien risteämiskohtaan yhteishankkeena toteutettavien liityntä- ja saattopysäköinnin toteuttamiskustannukset jaetaan pääsääntöisesti puoliksi tienpitäjien kesken. Pelkästään maantien joukkoliikenteenpalveluja varten liikennealueelle rakennettavan liityntä- ja saattopysäköinnin toteuttamisesta vastaa valtio (MTL 5 §). Liityntä- ja saattopysäköintialueen kunnossapitokustannusvastuu jaetaan rakentamiskustannusten suhteessa, jollei ole tarpeen toisin sopia.

2.6 Ympäristö

2.6.1 Maisemaan sovittaminen

Maisemaan sovittamiseen kuuluvat mm. maisemasillat ja tunnelit, tasauksen madaltaminen, viherrakenteet, kiveysrakenteet ja maaston muotoilut.

Ympäristön asettamista reunaehdoista johtuvat maisemaan sovittamisen toimenpiteet kuuluvat tienpitäjän vastuulle. Tiealueen osalta näiden hoito ja kunnossapito kuuluu valtiolle.

Maaston muotoilussa sekä viher- ja kiveysrakenteissa voidaan kunnan kanssa sopien päätyä paikallisia olosuhteita erityisesti korostaviin ja lisäkustannuksia aiheuttaviin ratkaisuihin. Rakentamisesta aiheutuvista lisäkustannuksista sekä ylimääräisistä hoito- ja ylläpitokustannuksista vastaa kunta (ks. kohta 1.2.2).

2.6.2 Väyläarkkitehtuuri

Väyläarkkitehtuurilla tarkoitetaan väylän eri rakenteiden estetiikan parantamiseksi tehtyjä ratkaisuja. Ne voivat koskea siltoja, melusteita, valaistusta, muita rakenteita, varusteita ja kalusteita sekä tieympäristön taideteoksia. Maantiehen kuuluvien rakenteiden ja laitteiden ympäristöön sovittamisen toimenpiteistä ja kustannuksista vastaa valtio.

Kunnalle syntyy velvoite lisäkustannusten maksamiseen, jos se vaatii huomattavasti tavanomaista korkeampitasoista väyläarkkitehtuuria tai erillisiä taideteoksia (ks. kohta 1.2.2). Tavanomaista ratkaisua arvioitaessa on otettava huomioon väylää ympäröivä maisema, nykyinen ja tuleva maankäyttö ja väylällä liikkuvien nopeustaso. Kunnalle aiheutuva kustannusosuus arvioidaan ympäristöön sopivan ratkaisun ja erityisratkaisun kustannuserona.

2.6.3 Haittavaikutusten vähentäminen

Meluntorjunta

Uuden maantien rakentamisen tai nykyisen maantien parantamisen yhteydessä, lisääntyvän meluhaitan poistamiseksi tai lievittämiseksi, tehtävien melusteiden rakentamisen kustannuksista vastaa valtio.

Kunta osallistuu olemassa olevan meluhaitan torjumiseksi tehtävien melusteiden rakennuskustannuksiin 25 %:n osuudella. Mikäli melusteet toteutetaan kunnan toivomuksesta lisämaankäytön mahdollistamiseksi olemassa olevan meluhaitan poistamiseksi korkeampitasoisena, kunta vastaa tästä aiheutuvista lisäkustannuksista edellä mainitun 25 %:n kustannusosuuden lisäksi.

Jos kunta kaavoittaa olemassa olevan tien läheisyyteen sellaista toimintaa, joka tarvitsee melusuojausta, vastaa kunta meluntorjunnan kustannuksista.

Maantien melueterakenteiden omistaja on valtio, ellei toisin sovita. Liikennealueen raja voi sijaita melusteiden keskellä (yleensä meluvalliratkaisussa).

Melusteiden kunnossapito on omistajan vastuulla.

Mikäli meluvalli sijaitsee osittain tai kokonaan liikennealueen ulkopuolella tai se rajoittuu kunnan hoidossa olevaan viheralueeseen, voidaan sopia, että kunta vastaa meluvallin liikennealueen ulkopuolisen osan tai viheralueen puolisen luiskan kunnossapidosta.

Pohjavesien suojaaminen

Tieluiskasuojaukset ja muut tarvittavat erikoisrakenteet ovat ympäristönsuojelun tarpeista aiheutuva luonnollinen osa tietä ja kustannuksista vastaa valtio.

Estevaikutuksen lieventäminen

Tien rakentamisen tai parantamisen yhteydessä tarpeelliseksi todettavat estevaikutusten lieventämiseksi rakennettavat luontosillat ja vastaavat alikulut tehdään valtion kustannuksella.

2.6.4 Pilaantuneet maat

Pilaantuneet maa-alueet ja riskikiinteistöt sekä arviot pilaantuneiden maiden puhdistuskustannuksista tulee selvittää suunnittelun aikana.

Puhdistuskustannukset voidaan periä maantietoimituksessa kiinteistön arvoa alentavana kuluna. Mikäli näitä kaikkia kustannuksia ei saada perityksi, jäävät ne maantien rakentamisen kustannuksiksi.